

İnsan Embriyolojisine Giriş

Terimler ve Kavramlar

- ✓ Gametogenez
- ✓ Ovülasyon

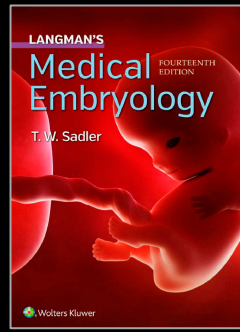
Prof. Alp CAN

Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı

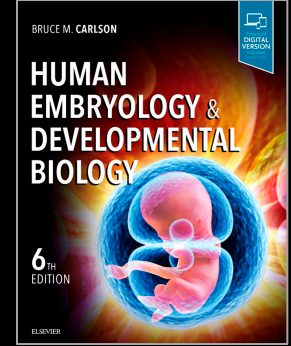
www.alpcan.com

Önerilen Kaynaklar

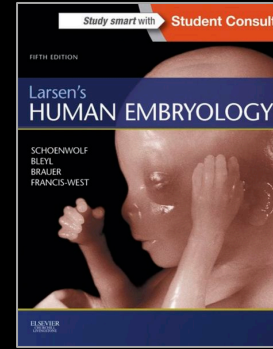
Langman's Medical Embryology
Son baskı: 14th Ed, 2019

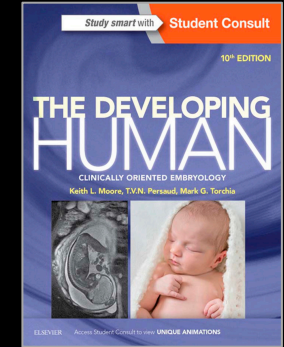
Carlson - Human Embryology and Developmental Biology
Son baskı : 6th Ed, 2019

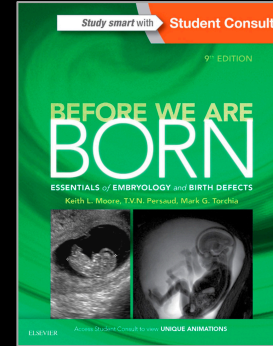
Larsen - Human Embryology
Son baskı : 5th Ed, 2015

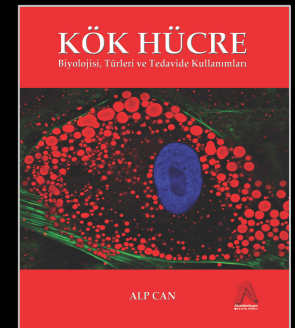
Moore - The Developing Human: Clinically Oriented Embryology
Son baskı : 11th Ed, 2020

Moore - Before We Are Born. Essentials of Embryology and Birth Defects
Son baskı : 10th Ed, 2020

Can – Kök Hücre. Biyolojisi, Türleri ve Tedavide Kullanımları
İlk baskı : 2014.

İnsan Embriyolojisi Ne ile İlgilidir?

- İnsan yaşamının uterus içinde geçen dönemindeki (doğum öncesi yaşam) molekül, hücre, doku, organ ve organ taslaklarını tanımlar.
- Gelişmekte olan vücut içi ve dışı yapıların işlevlerle ilişkilendirir.
- İnsan gametlerinin (spermatozoa ve ovositler) ortaya çıkışından olgunlaşmasına kadar geçen tüm süreçleri irdeler.
- Kök ve öncü hücreleri ve bunların türevi olan hücre ve doku ilişkilerini kurar.
- Doğum anomalilerinin nedenleri ve oluş mekanizmalarını çalışır.
- Üreyeme Yardımcı Teknikler (ÜYT)

İnsan Yaşamının Evreleri

Intrauterin Yaşam
(yak. 280 gün)

Ekstrauterin Yaşam
(yak. 75 yıl)

Doğum öncesi
(280 gün)

İnfantil
(0-3 yaş)

Çocukluk
(3-11 yaş)

Ergenlik
(12-20 yaş)

Yetişkinlik
(20-35 yaş)

Ortayaşlar
(35-70 yaş)

Yaşlılık
(>70 yaş)

Fertilizasyon
(Döllenme)

Doğum

Puberte
(~ 10 yaş)

Kadında üreyebilme dönemi

Menopoz
(~ 51 yaş)

Ölüm

Erkeklerde üreyebilme dönemi

Andropoz
(~ 50-70 yaş)

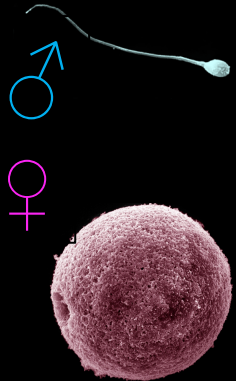
Embriyonik Dönem
(1-8 haftalar)

Fetal Dönem
(9-38 haftalar)

Pre-implantasyon
Embriyo
(6 gün)

Post-implantasyon
Embriyo
(8 hafta)

Fetüs
(9-38 haftalar)

Fertilizasyon
(0. gün)

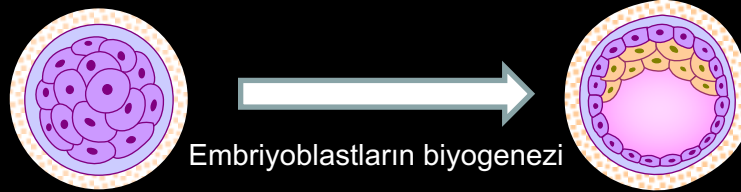
İmplantasyon
(6-7. gün)

İnsana özgü dış görünüş
(8. hafta sonu)

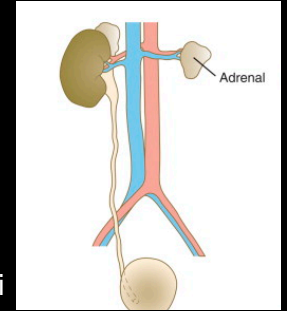
Doğum
(38). hafta

Yaygın Kullanılan Terimler

Biyogenez: Bir oluşumun ortaya çıkması.

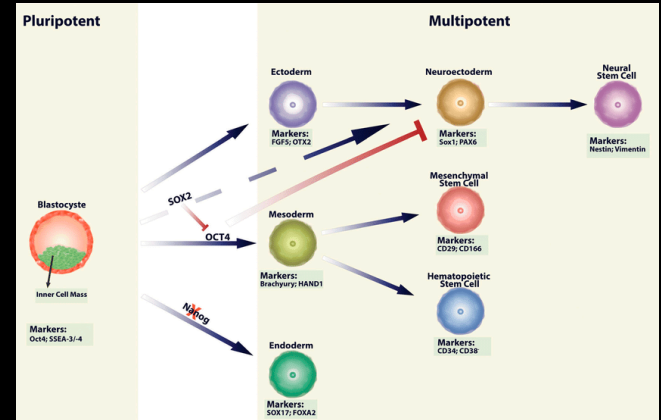

Agenez: Embriyoda bir organın taslağının bulunmaması nedeniyle ilgili yapının gelişmemesi, doğumda bulunmaması.

Böbrek agenezi

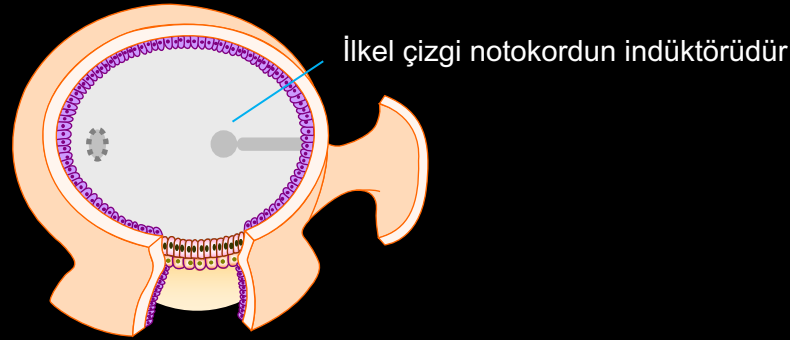
Progeni (Türev): Bir atadan (kişi, hücre vb) köken alma.

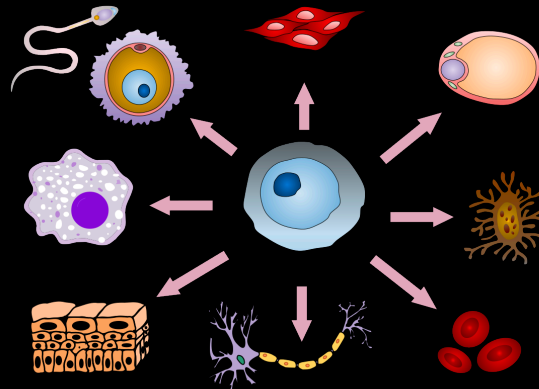
Yaygın Kullanılan Terimler

İndüksiyon (Uyarım): Bir embriyonik olayı başlatmak (örn: bir yapının ortaya çıkışına neden olmak).

İndüktör (uyarıcı): İndüksiyonu başlatan bir yapı veya biyolojik molekül

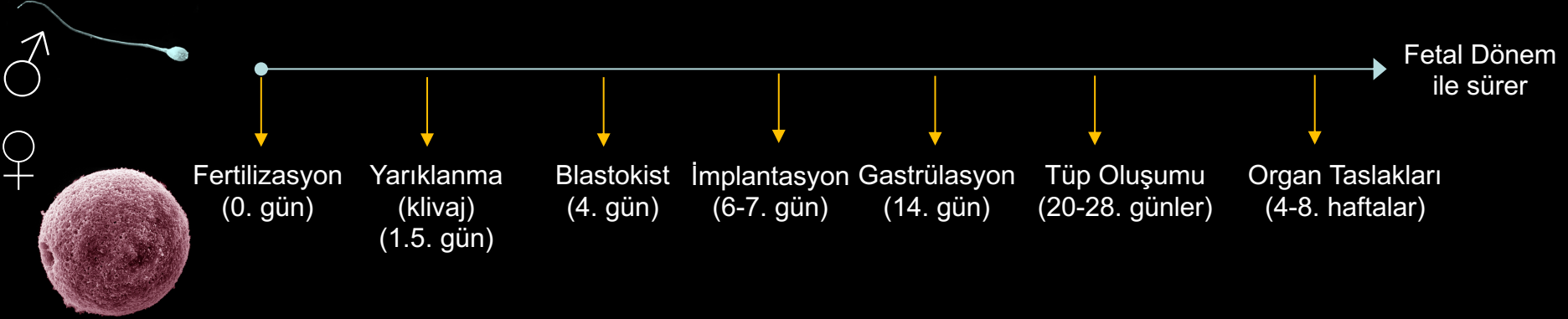
Farklılaşma (Diferansiyasyon): Gelişim boyunca hücre, doku ve organların işlev görme yolunda özelleşmiş yapılar haline gelmesi süreci.

Embriyonik Gelişmenin Evreleri (1-8 haftalar)

Erkek ve kadında
gonadlarında
gametogenez

Fertilizasyon = Erkek ve dişi gametlerin bir araya gelmesiyle zigotun oluşması

Yarıklanma (Klivaj) = Embriyoda mitoz bölünmeyle yavru hücrelerin (blastomer) oluşması

Blastokist oluşumu = 80-100 hücrelik bir embriyonun kistik bir yapıya dönüşmesi ve içinde 2 farklı hücre türünün tanınmaya başlaması

İmplantasyon = Embriyonun zona pellucida kılıfından sıyrılarak uterusun yüzey epiteline tutunması ve endometriyuma gömülmesi

Gastrülasyon = Embriyo diskinin 3 germ tabakasını (ektoderm, mezoderm ve endoderm) içerecek şekle dönüşmesi

Tüp oluşumu = Embriyo gövdesinin uzaması ve yanlardan katlanarak orta hatta bir tüp yapısını oluşturması

Organogenez = Özelleşmiş dokuların ortaya çıkışıyla organ taslaklarının meydana gelmesi

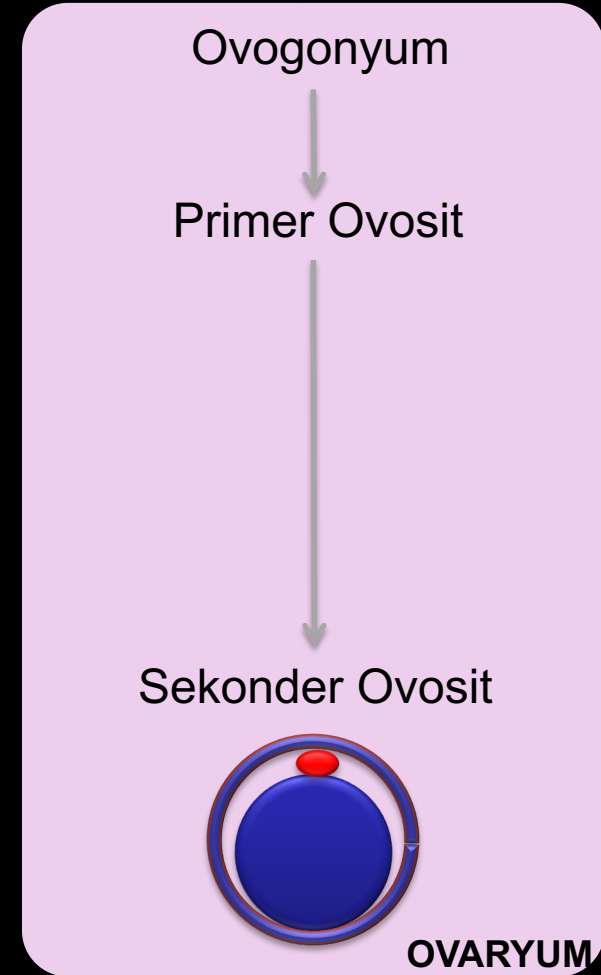
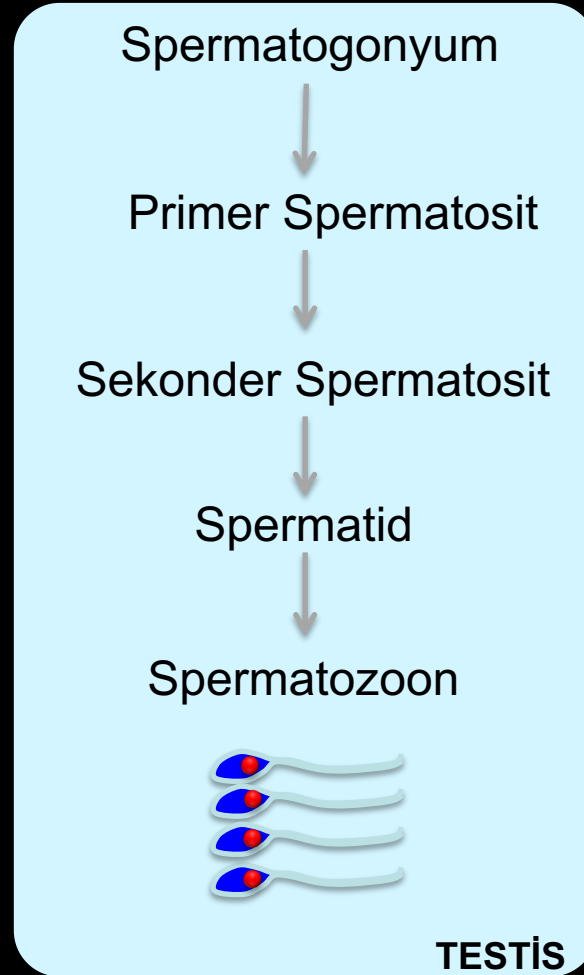

Gametogenezin Evreleri

Primordiyal Germ Hücreleri

1. Çoğalma
(mitoz)

2. Olgunlaşma ve
Farklılaşma
(mayoz)

Gametogenez

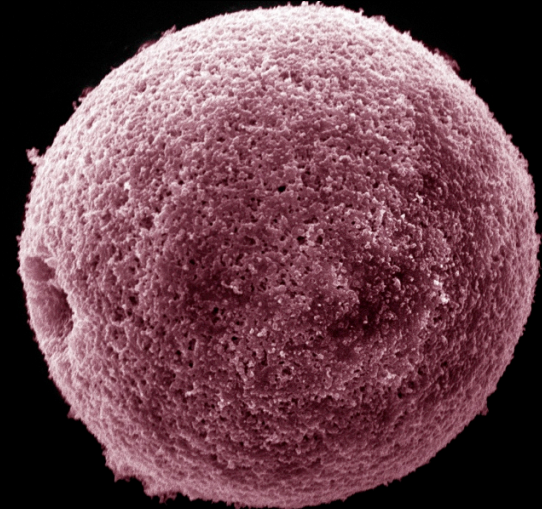
Spermatogenez

Haploid ($23n$) spermatozoon'un oluşması ve olgunlaşması (testis ve aksesuar organlarda)

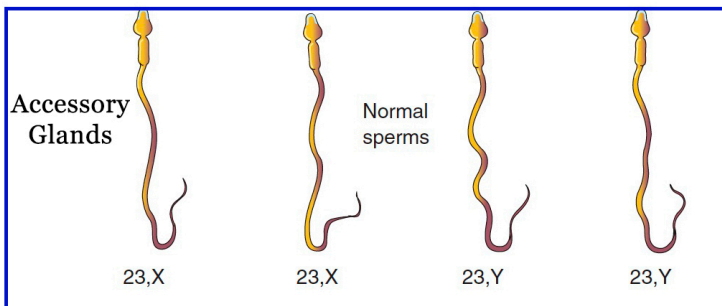
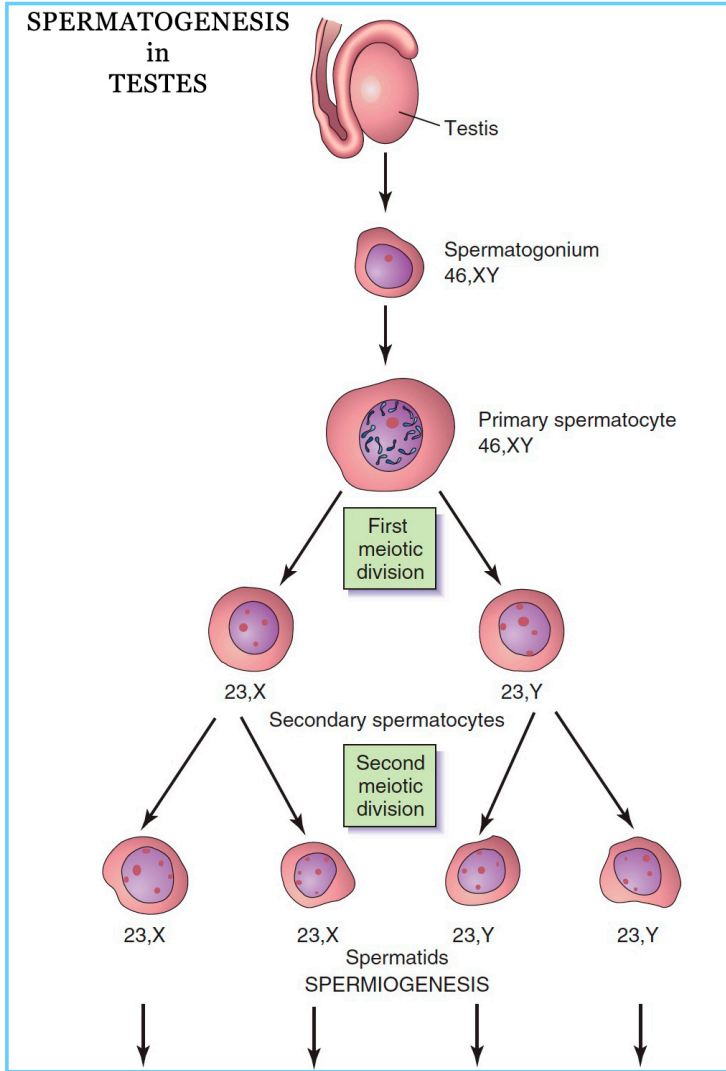

Ovogenez

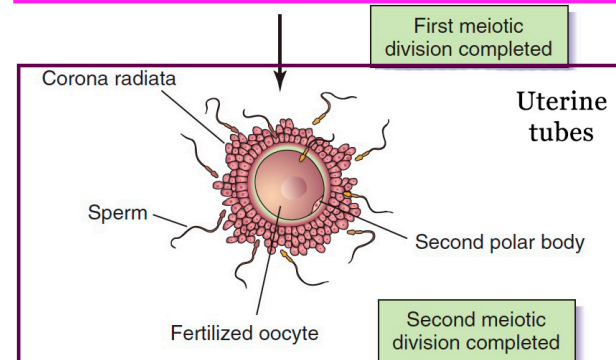
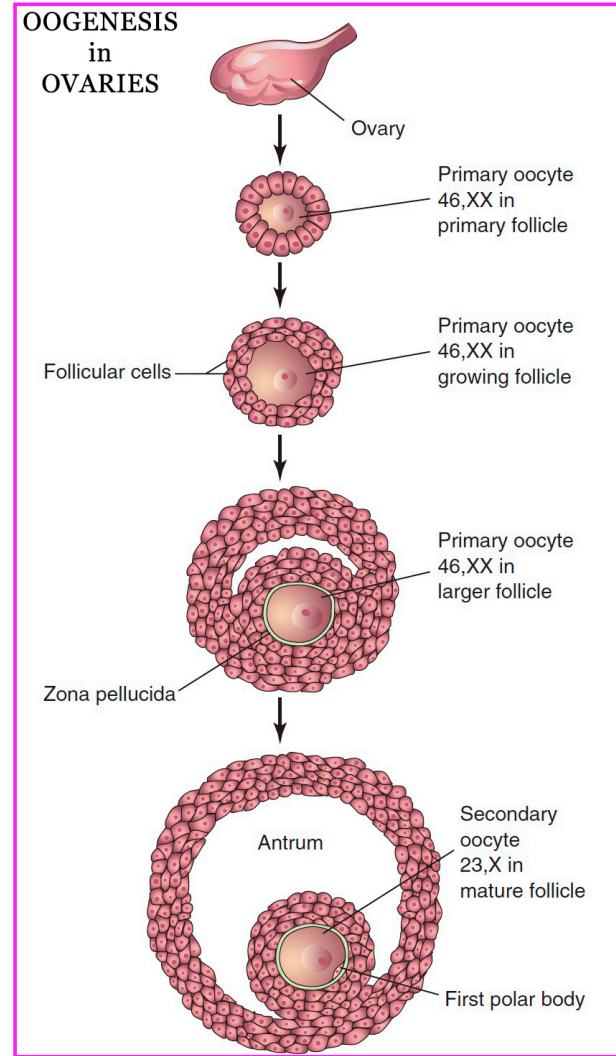
Haploid ($23n$) ovositin oluşması ve olgunlaşması (ovaryumda ve Fallop tüplerinde)

**SPERMATOGENESIS
in
TESTES**

**OOGENESIS
in
OVARIES**

Terminoloji

Olgun Gametler (Tek hücre olarak atıldıklarında)

Spermatozoon (tekil)

Spermatozoa (çoğul)

Ovosit (tekil)

Ovositler (çoğul)

Ova (çoğul)

Gonadlarda Gametlerin Öncüsü (Kök) Hücreler

Spermatogonyum (tekil)

Spermatogonya (çoğul)

Ovogonyum (tekil)

Ovogonya (çoğul)

Gonadlar

Testis (tekil)

Testes (çoğul)

Testisler (çoğul)

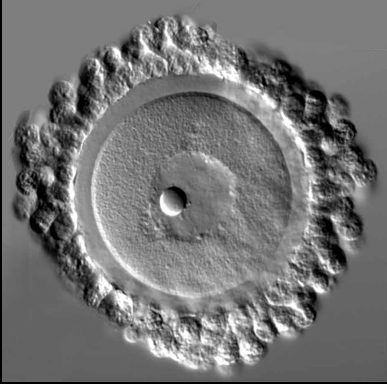
Ovaryum (tekil)

Ovarya (çoğul)

Ovaryumlar (çoğul)

Ovosit Terminolojisi

GV-aşaması

MII-aşaması

MIII-aşaması

Polar body
(PB)

gelişmekte olan folikül

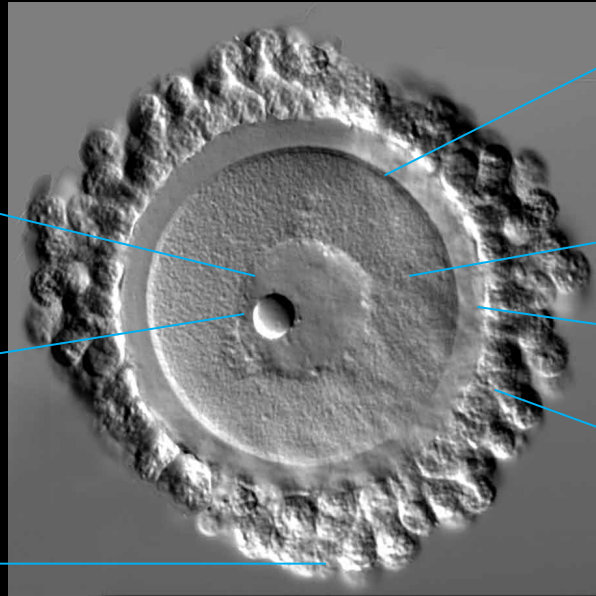
gelişmekte olan folikül

Fallopian tüplerinde

Germinal vezikül
(çekirdek)

Çekirdekçik

Granuloza
hücreleri

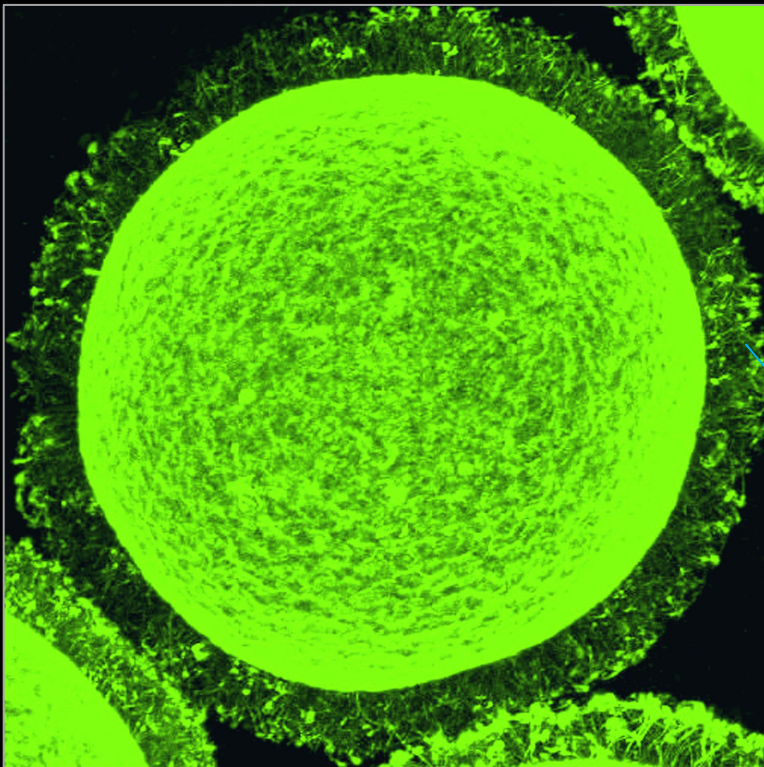

Oolemma
(plazma zarı)

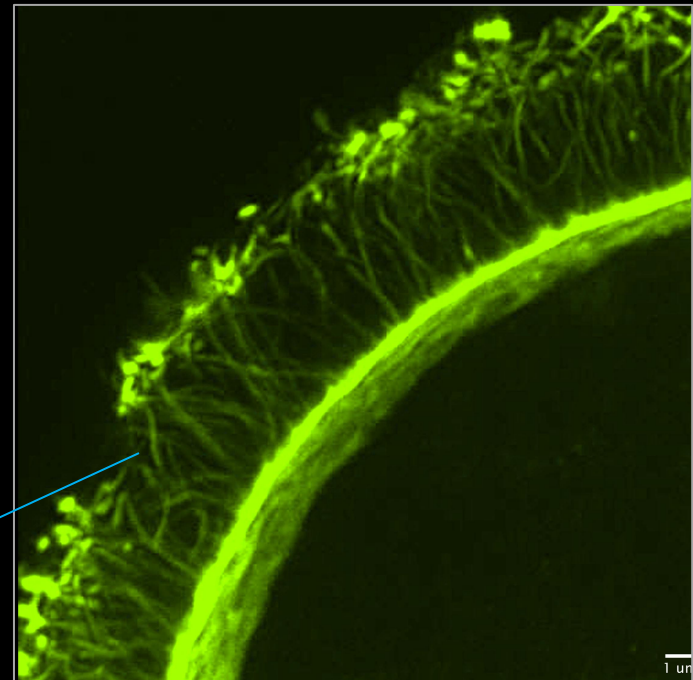
Ovoplazma
(sitoplazma)

Zona pellucida

Kümülüs hücreleri
(corona radiata)

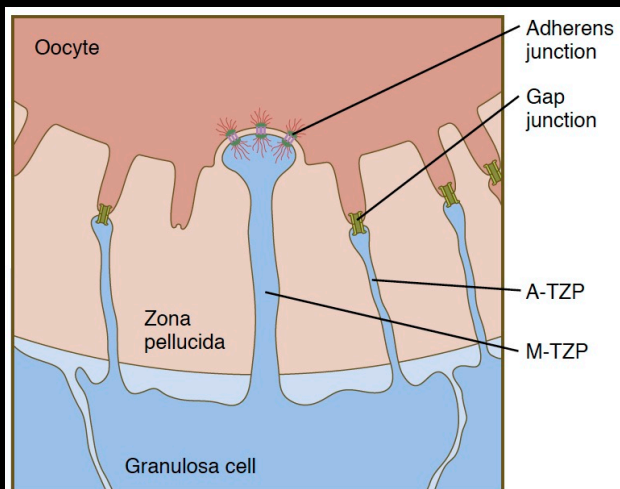

Mouse Oocyte-Partially Rimmed GC stage-DIC+FL Phalloidin-181 images z-axis
A Can, O Semiz, Ö Çinar, 2003

Transzonal Processes in Fully rimmed mouse GV oocyte-FL Phal-45 images in z-axis
A Can, O Semiz, Ö Çinar, 2003

Transzonal Uzantılar

B

DF. Albertini 2003

Spermatozoa'nın Kumulus-Ovosit Kompleksiyle (KOK) Karşılaşması

- Vajina'ya bırakılan spermatozoanın %1 servikse giriş yapabilir.
- Bunlar 2-7 saat içinde tuba uterine'nin ampulla bölgesine ulaşır.
- Fertilizasyon büyük oranda ampulla bölgesinde gerçekleşir.
- Döllenmiş olan sekonder ovosit zigot adını alır ve uterusu doğru yolculuğuna devam eder (3-4 gün)
- Eğer döllenme olmaz ise sekonder ovosit olarak uterusu gelir orada dejenere olur.

